



Checklista för tillsyn av lekplatser

Inledning

Checklistan är upprättad av Länsstyrelserna i samverkan för att underlätta byggnadsnämndens tillsynsverksamhet. Syftet med checklistan är att göra det enklare för byggnadsnämnden att komma igång med tillsynen. Checklistan kan användas som stöd för minnet vid ett tillsynsbesök.

Punkterna i denna checklista är hämtade från [Boverkets tillsynsvägledning på PBL Kunskapsbanken](#) och andra dokument som vägledningen hänvisar till. Det rekommenderas att byggnadsnämndens handläggare sätter sig in i hela vägledningen innan man påbörjar tillsynen. På PBL Kunskapsbanken beskrivs också vilka möjligheter byggnadsnämnden har att ingripa.

Tillsynsbesök

Det är lämpligt att ägaren eller den som i annan egenskap är ansvarig för lekplatsen kontaktas inför tillsynsbesöket och uppmanas att närvara. Skicka gärna ut frågorna i förväg så att den ansvarige hinner förbereda sig. Om det finns misstanke om akut risk för olycksfall kan besöket ske utan att ägaren kontaktas i förväg.

Ställ frågor till fastighetsägaren / den som ansvarar för lekplatsen, be att få se dokumentation:

- Vem är ansvarig för lekplatsen?
- Hur gammal är lekplatsen?
- Har lekplatsen byggts om?
- Finns det en drift- och underhållsplan för lekplatsen?
- Följs drift- och underhållsplanen?
- Hur ofta och på vilket sätt kontrolleras lekplatsen? Utförs rutinmässig kontroll, funktionskontroll och säkerhetsbesiktning?
- Finns ifyllda journaler eller protokoll från kontrollen?
- Har eventuella brister som upptäckts åtgärdats?
- Hur ofta besiktigas lekplatsen av en kvalificerad person?
- Är lekredskapen märkta enligt europastandarder? (Obs, inte CE-märkning)
- Har ni inventerat tillgängligheten på lekplatsen?

Besiktning av lekplatsen

Gör en översiktlig besiktning av lekplatsen i syfte att bedöma lekplatsens status. Omfattning och noggrannhet i besiktningen kan anpassas efter omständigheterna i det enskilda fallet. Även kompetensen hos byggnadsnämndens tjänsteman kan styra hur ingående kontroller som utförs.

- ✓ Bristande svar på frågorna ovan → Mer kontroll.
- ✓ Gammal lekplats, bristande underhåll → Mer kontroll.
- ✓ Lekplats som används frekvent → Mer kontroll.

Titta i första hand efter fel och brister som innebär risk för olycksfall eller bristande tillgänglighet/användbarhet:

Ursprungliga fel och brister (byggfel)

- Felaktig montering av lekredskap, exempelvis inte följt monteringsanvisning.
- Felaktigt utformade lekredskap på grund av felaktiga öppningsmått i glipor, springor, klätternät med mera.
- Felaktigt utformat markunderlag till exempel för liten yta eller bristfälligt utformat fallunderlag.
- Bristande tillgänglighet till exempel på grund av att grusytor är svårframkomliga eller på grund av nivåskillnader.

I europastandarderna regleras:

- ✓ Stötdämpande underlag under klätterställningar, gungor och andra klättringsbara redskap
- ✓ Fallhöjder, stötskydd och skyddsräcken
- ✓ Mått på öppningar
- ✓ Utstickande och utskjutande delar
- ✓ Säkerhetsavstånd för hela redskap och delar av redskap
- ✓ Krav på underhåll

Europastandarderna ställer krav på montering av lekredskap och på anvisningar om fortlöpande besiktningar och kontroller. Standarderna omfattar både lekredskap och stötdämpande underlag. Alla lekredskap måste innehålla information om:

- ✓ Minimiutrymme för säker användning
- ✓ Krav på underlag och angivande av fri fallyta
- ✓ Avsedd åldersgrupp för lekredskapet
- ✓ Information om lekredskapet är avsett för inne- eller utomhusbruk
- ✓ Behovet av särskild uppsikt vid användande
- ✓ Intyg om överensstämmelse med gällande svensk standard.

Bristande underhåll

- Försämrat fallunderlag till exempel genom minskad storlek, försämrat material eller sämre stötdämpning.
- Rostiga metalldelar, rötangripet trä, utstickande spik, skruv eller trädelar, torrsprucket trä, kärvande och osmorda redskap, gungleder som fastnat eller är på väg att slitas ut, dåliga infästningar, lösa bultar och skruvar, glappande borrhål, ytliga betongfundament med mera.
- Försämrad tillgänglighet till och från lekplatsen och på lekplatsen för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga till exempel på grund av igenväxta gångvägar.
- Försämrad användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Enkelt avhjälpna hinder

- Markbeläggning, underlag
- Nivåskillnader
- Trappsteg
- Bristfällig belysning

Tänk på:

- ✓ Tillgänglig och användbar gångväg ska finnas mellan lekplats och byggnads entré.
- ✓ Lekplats ska kunna användas av barn och föräldrar med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.
- ✓ Samtliga lekredskap behöver dock inte vara tillgängliga.
- ✓ I föreskrifterna finns det även krav på gångytor, utjämnningar mellan gångytor, ramper och trappor, kontraster och markeringar med mera.
- ✓ Om det finns byggnader på lekplatsen ska dessa vara tillgängliga och användbara.

Andra risker på och intill lekplatsen

- Andra anordningar vid lekplatsen som inte är avsedda för lek kan vara farliga, t ex piskställningar, grindar, staket.
- Brunnslock ska vara låsta eller ha fallskydd.
- Trafik och parkering
- Vatten (drunkningsrisk)
- Stora höjdskillnader (fallrisk)

Kom ihåg

- ✓ Dokumentera tillsynsbesöket med anteckningar, skisser och foton.
- ✓ Skriv tillsynsrapport som skickas till den som är ansvarig för lekplatsen.

Olycksrisker på lekplatsen

Fallutrymme

Runt alla lekredskap finns det krav på utrymme fritt från annan utrustning eller föremål som barn kan falla emot och skada sig på. Fallutrymmets utbredning beror på lekredskapets fallhöjd och om det är ett statiskt lekredskap eller ger en "tvingande rörelse" på användaren (se nedan).

Ställen där huvud/hals kan fastna

Ställen där barns huvud kan fastna är öppningar som är mellan 9 och 23 centimeter och som finns på höjder över 60 centimeter. I sådana öppningar kan barn komma igenom med kroppen, men inte huvudet, för att sedan bli hängande i huvudet. Ställen där barns hals kan fastna kan vara en kilformad öppning där barn kan komma in med halsen och sedan riskera att bli hängande i huvudet.

I syftet att skydda mot att huvud och hals fastnar, tar inte lekredskapsstandard SS-EN 1176 hänsyn till barn med ett större huvud (t.ex. hydrocefali eller Downs syndrom) eller barn som bär hjälm.

Ställen där kläder/hår kan fastna

Ett ställe där kläder kan fastna är exempelvis en öppning där barn kan fastna med en knapp eller knut på en snodd som sitter på barnets jacka eller tröja. Fastnar barn i en sådan öppning utgör det en allvarlig stryprisk. Ställen där kläder/ hår kan fastna får inte finnas över 60 cm höjd.

Ställen där fingrar kan fastna

Ett ställe där fingrar kan fastna är en öppning mellan 8–25 mm inom utrymme där barn genomgår tvingande rörelse eller på en högre höjd än 1 m ovanför möjlig islagsyta där ett barns fingrar kan fastna. Fastnar ett barn med ett finger kan det till exempel leda till benbrott, kross- och klämskador eller skador på leder.

Ställen där fot eller ben kan fastna

Ett ställe där fot eller ben kan fastna är en springa eller öppning större än 30 mm på ytor som är avsedda att springa/gå på och med en lutning mindre än 45 o. En fot som fastnar kan bli allvarligt skadad om ett barn faller.

Tvingande rörelse

En del utrustning medför tvingande rörelse på användarens kropp. En sådan rörelse är en som användaren inte själv styr över eller kan avbryta. Exempel på sådan utrustning är gungor, rutschbanor och linbanor. Om ett barn fastnar med kläder eller kroppsdelar under en tvingande rörelse blir skaderisken hög.